

2875

מדינת ישראל
הכנסת

רשמה א.ב.

פרוטוקול מספר 29/ג
מישיבת הוועדה לענייני מניין
שהתקיימה ביום כ"ט בתמוז תשי"ח - 7.7.58
בשעה 10.30

משתתפים:

- י. ריפתין - יו"ר
- י. גרינברג
- ע. דגני
- י. כהן
- ס.ס. סלימאן

מזמנים:

- מר דיבון - משרד ראש הממשלה
- מר ח. יפת - משרד הסעד
- מר לוין - משרד האוצר
- ד"ר הירשברג - משרד הדתות
- מר יהושע - משרד הסעד

- (נציגי העדה המוסלמית בישראל)
- () שייך מוסא טברי - הקאדי של עכו
- () שייך טאהר חמאד - הקאדי של יפו
- () שייך אמין אלחבש - הקאדי של המושלש
- () מר סעיד הבאב - מזכיר הועדה
- () מר סוהייל שוקרי - האיטלמית, יפו
- () מר אחמד אדלבי - מזכיר הועדה
- () מר אחמד עבדו - האיטלמית, חיפה
- () מר מוחמד חביש - מזכיר הועדה
- () מר ראסם צדקי - השרעי, עכו
- () מר סייד חב'אב' - לבלר הוועדה
- () האיטלמית, חיפה
- () חבר הועדה
- () האיטלמית, יפו

מר מ. פיאמנטה - מתורגמן

בעיות העדה המוסלמית בישראל.

סדר-היום:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. ריפתי:

אני מקדם בברכה את נציגי הממשלה היושבים פה עמנו, נציגי משרד ראש הממשלה, משרד הדתות משרד הדתות, האוצר והסעד. אני מקדם בברכה גם את נציגי העדה המושלמית שבאו אלינו לדיון בוועדת הפנים.

ועדת הפנים של הכנסת עוסקת בעניינים הנוגעים לשלושה משרדי ממשלה: משרד הפנים, משרד המשטרה ומשרד הדתות. בדרך-כלל מטפלת הוועדה בשאלות שהכנסת מעבירה אליה לשם קבלת החלטות, אבל לפעמים היא עוסקת גם בשאלות שהכנסת לא העבירה אליה אך שהממשלה סבורה כי ראוי שהוועדה תלמד אותן ותשתף בהן פעולה עם הממשלה לשם קידומן.

הבעיות של העדה המושלמית בארץ הן בעיות חשובות. בשעתנו כבר נתונה ועדת הפנים את דעתה עליהן ושמה סקירות חשובות על בעיות העדה המושלמית. אך לאחר שהגיעו פניות מהעדה המושלמית, החלטנו - תוך התייעצות עם נציגי משרד הדתות ומשרד ראש הממשלה, לבקש את נציגי העדה הזאת לבוא ולהשמיע את דבריהם לפני הוועדה. אנו מצדנו נלמד ברצון את הבעיות, ובאחת הישיבות הקרובות של הוועדה נחזור לדיון בהן.

שי"ן טאהר חמאד:

אני מודה לאלוהים שנתן לנו את האושר להיפגש אתכם ביום מאושר זה. אני מודה לכם שאיפשרתם לנו פגישה זו, דבר המלא את לבנו בסחון כי יש לכם כוונה טובה לשרת את האינטרס של העדה המושלמית בישראל.

בקשתנו מכם אחת: למסור למושלמים את ההקדשות של העדה המושלמית, למען ינהלו אותן באורח עצמאי ולא בתור ממלאי-מקום או סוכנים, כמובן תחת פיקוח משרד הדתות. בטבע הדברים יש למבקר המדינה סמכויות מיוחדות, ואנו לא נתרוב בסמכויותיו. נבקש מכם אפוא לעשות כל שניתן כדי למסור את ההקדשות של העדה המושלמית לגוף איסלאמי, כפי שנהגתם לגבי העדות האחרות שקיבלו את ההקדשות שלהן ללא תנאי ולא בתור ממלאי-מקום של מישהו אלא לניהול ענייניהן הן.

מר סעיד אל-חבאבי:

העדה המושלמית בישראל היא המיעוט הגדול ביותר במדינה. ידוע כי כל העדות האחרות קיבלו את ההקדשות שלהן והן מנהלות אותם בהתאם למטרות שלצדן הוקמו ההקדשות הללו, פרט לעדה המושלמית. מזה עשר שנים שאנו תובעים מאת השלטונות למסור את ההקדשות לבני העדה המושלמית, למען נוכל למלא את חובתנו כלפי בני עדתנו, להעלות את רמת העדה מכל הבחינות. לצערנו עד כה לא הוטתה כל אוזן קשבת לנו מטעם השלטונות. המסגדים ובתי-הקברות מנוהלים עד היום בידי אנשי הממשלה. מצב זה הוא בהכרח בלתי-טבעי. כתוצאה מכך היו פגיעות רבות בבתי-הקברות, הוללו קרבות, נגנבו מצבות, ובהמות שתוללות בשטחי בתי-הקברות. צבועה זו מחייבת למסור בהקדם את ההקדשות לידי העדה, למען נוכל למנות אנשים שיטפלו בדבר וינהלו את העניינים.

העדה המושלמית היא העדה העשירה ביותר

מבין המיעוטים. ואולם למעשה מצבה הוא בכל רע, מאחר שההקדשות אינם בידה. אין סוסד לזקנים, אין בית-ילומים ראוי לשמו, אין בי"ס מקצועי ואין בי"ס דתי. כל זה נובע מן העובדה שההקדשות של העדה המושלמית מנוהלים לא ע"י מושלמים, ובעל-הבית כמובן הוא המטפל ברכושו טוב יותר מאשר זולתו, אם כי הזולת משתדל בכל מאודו לעמוד ולשמור על ההקדשות הללו.

רוב בני העדה רעבים ללחם בגלל חוסר

תמיכה, ואילו התמיכה של משרד הסעד היא מצערה ואינה מספקת. אילו היו ההקדשות בידי המושלמים, לא היה צורך לבקש גרבות מאחרים.

ועדת הפנים - 7.7.58

מד סעיף חבאב:

איי-לכך אנו מבקשים מחברי ועדת הפנים לעשור לנו לתבוע את זכויותינו. למען נוכל לנהל את ההקדשות למטרות שלמענן הוקמו.

אנו כעדה מושלמית הוכחנו עד כה את כוונתנו הטובה כלפי המדינה. הביע הזמן שהממשלה מצידה תוכיח את כוונתה הטובה כלפי העדה המושלמית.

מר סוהייל שוקרי:

ביקשתי מאת חבר הכנסת דוד הכהן, שהוא חבר ועדת הפנים של הכנסת, לבקר בבית-הקברות המושלמי בחיפה. ח"כ הכהן נענה לבקשתי, ומראה את המראה בבית-הקברות. נזדעזע מאד. רצוני להפנות את תשומת-לב היו"ר חברי הוועדה לעובדה כי אנו עומדים היום בשנת העשור, ועד כה יתומינו במידה שנמצאים במוסדות, נמצאים בבתי-יתומים של נוצרים. לדעת מחובת הממונים על ההקדשות המושלמיות היה להקים בהקדם בתי-יתומים למושלמים, אפילו לפני שהוקמו מרפאות בישראל.

עד כה, כידוע, אין בין זקנים ותשושים לעדה המושלמית. יש כפי שאמרת, מספר ילדים וילדות מושלמיות במגזרים, ובמידה שהוועדות המקומיות מעונינות להוציא ילדים אלה מן המגזרים - הנהלות המגזרים אינן פונות לסווד אותם אלא כן ישלמו עבור הטיפול שניתן לילדים עד אז. ואין כל אפשרות להוציא את הילדים הללו מן המגזרים משום שלוועדות המקומיות אין הכסף הדרוש לכך. דבר זה פוגע גם בנשמתו של הילד המושלמי הרך המתחנך במוסד של עדה אחרת.

בהזדמנות זו אנו מבקשים את תמיכתו של מר דיבון, אשר גילה כוונה טובה לפתור בעיה זו. אנו מקווים שהוא ימליץ לפני הוועדה ויתמוך בנו בשאלה זו, והוועדה תפעל למען מסירת ההקדשות לידי העדה המושלמית.

מר אחמד אדלבי:

כבר במגילת העצמאות של מדינת ישראל הובטח שווי-זכויות מלא לכל האזרחים בישראל ללא הבדל עדה ודת. אי-לכך חושבים המושלמים את עצמם לאזרחי-מדינה שווי-זכויות. הם הוכיחו בעשור הראשון מאז קום המדינה ועד היום את נאמנותם הכנה והמלאה למדינה, שאותה הביעו בהזדמנויות שונות. ובטוחני כי נאמנות זו אינה נופלת מנאמנותם של מיעוטים אחרים, אם לא לומר כי היא שווה - או כמעט שווה - לזו של אחינו היהודים במדינה.

לכן דוחים המושלמים כל ספק, ומדגישים בוודאות מלאה את נאמנותם לישראל. אם יש כמה מן האזרחים החוששים כי אין בין המושלמים מי שיכול לנהל את ההקדשות לטובת האינטרס הכללי של העדה המושלמית באופן שיקל על המעטסה הרובצת על שכמם משרדי הממשלה השונים - אנו בטוחים כי האזרחים במדינה, או רובם הגדול, בתנאי ידיעה כי יש ויש בין המושלמים כאלה היכולים לנהל את ההקדשות בהתאם לצרכי העדה ובהתאם לרצון הממשלה.

ע"י מוס'ם קודם בינינו לבין כבוד היועץ לענייני ערבים שליך ראש הממשלה, וע"י ישיבתנו זו היום לפני ועדת הפנים של הממשלה, הוכחנו את בגרותנו והראינו כי אמנם יש ביכולתנו לנהל את עניינינו. אנו מייחלים לחברי ועדת הפנים ומבקשים שיתנו את תמיכה הדרושה לפתרון בעיה קשה זו הנחשבת בעיני המושלמים למצווה דתית שיש לקבוע אותה.

כמו-כן אנו מבקשים, בנוכחותו של היועץ לראש הממשלה, לעשות למען פתרון שימצא הד ברגשותיהם של בני העדה המושלמית בישראל, ואנו בטוחים כי בפתרון בעיה זו יהנו המושלמים בישראל גשר לשלום, שהוא בלי ספק הגשר לפתרון בעיה הקשה ביותר. קרי: השלום בין ישראל והארצות השכנות.

ועדת הפנים - 7.7.58

מר אהרן אדלבי:

בהזדמנות זו אני מגיש ליו"ר את הבקשות הנוגעות להקדשות של העדה המושלמית, ואבקש לתרגמן ולחלקן בין חברי הוועדה.

היו"ר י. ריפתין:

המסמך יתורגם ויחולק בין חברי הוועדה.

שי"ר מוסא טברי:

נתכבדנו בביקור זה אצל ועדת הפנים של הכנסת, בהיותנו נציגי העדה המושלמית בישראל. כדי לתבוע את זכויותיה של העדה. אני בטוח כי הממשלה מזה בזכות זו המגיעה לעדה המושלמית. כיוון שאנו זכאים לה - מצאנו לנכון לבוא לוועדת הכנסת ולתבוע אותה. כי אנו נוהגים בהתאם למשל: האוי"ש כי יש לתבוע את הצדק בביתו של מי שיכול להחזיר את הצדק על כנו. שיכול להחזיר את הזכות לבעליה. אנו תובעים זכות זו ללא הרף מאת השלטונות; זכות זו היא למושלמים, ואין הדבר נובע לא ליהודים ולא לנוצרים ולא לבני עדות אחרות. לא בוותר עליה בשום אופן, ונתבע אותה בכל הדרכים שבידינו.

אם לכך אנו מבקשים מאת חברי ועדת הפנים לתמוך בנו למען נקבל את זכותנו המגיעה לנו, ולא ניאלץ לפנות לזולתה. אם נקבל את זכותנו באמצעות ועדה זו - נודה לוועדת הפנים לנצח.

מר אהרן עברון:

חברי למשלחת, ובכללם כבוד השופטים הדתיים, הביעו את משאלותינו במלואן ואני תומך בדבריהם. ברצוני רק לציין עובדה אחת לכבוד היו"ר וחברי ועדת הפנים. רצוני להזכיר ענין שחל לפני כשמונים שנה במצרים, בעת שעדת הקראים הלכה וכלתה שם. באותו זמן ניסתה ממשלת מצרים לשים את ידה על ההקדשות של עדת הקראים. בשעתו בותרו רק שרידים של העדה, כחמש משפחות ולא יותר. חמש המשפחות הללו הגישו תביעה נגד הממשלה, וביה"ד פסק לטובתן, וההקדשות נמסרו לאותן המשפחות. המעטות היושבים במצרים והגהנות מאותם הקדשות על אף מיעוט מספרן.

ידוע כי בישראל יש עדה מושלמית מבין האזרחים הערביים, והממשלה מתחמט להם כאל אזרחים שווים. בוועדת הפנים אף יושב אחד החברים שהוא בן העדה הזאת, האיש היושב עתה לשמאלי - ח"כ סאלח סאלם סלימאן. על כן אנו מבקשים מאת חברי הוועדה למלא אתר בקשותינו שהגשנו. כמו-כן אני מזכיר לחברי הוועדה ולנציגי הממשלה הנוכחים כאן כי ההקדשות של היהודים היושבים בעיראק עודם נתונים לרשותם-הם.

שי"ם טאהר חמאד:

ברצוני לומר כמה דברי סיכום.

אני מסיים את שיחתנו זו בהבעת תודה לכבוד היו"ר וחברי ועדת הפנים, כשם שפתחתי את השיחה בהבעת תודה זו.

לא אשכח להתחמט אל דברי כבוד היו"ר בראשית הישיבה, באמרו כי הוא ישתדל לתת למושלמים להגיע אל זכויותיהם, כפי שמגיע להם. הבטחה זו אפשר להסבירה ע"י דברי המסורה: על האדם להשתדל בכל מאדו להגיע אל הטוב, ואין עליו לקיים את התביעה באופן מוחלט.

אולם אנו יודעים כי יש בידי היו"ר וחברי ועדת הפנים נשק חזק שיאפשר למושלמים לקבל את זכויותיהם, ונשק זה הריהו עקרון הצדק והשוויון בממשלת ישראל ובמדינת ישראל הדימוקרטית.

רצוננו לשמוע את תשובותיכם. נקווה כי נשק זה הוא חזק לגבי כולנו, ואין הוא קהה לגבי העדה המושלמית.

היו"ר י. ריפתי:
אני רוצה להודות בשם חברי בוועדה ובשם
לכבוד הקאדים וליתר הנציגים הנכבדים של
העדה המושלמית על הדברים הכנים והמאלפים שאמרו לנו.

אני יכול להבטיח שכאשר נדון בשאלה זו
נדון בה כולנו מתוך תשומת-לב מלאה למה שנאמר כאן. גם אותם חברי
הוועדה שאינם נוכחים כאן היום יקבלו, כמקובל, את הדיוח הסטנדרטי
של הדברים ויילמדו את הבעיה, כי את הדיון לא נקיים עכשיו. אין
ועדות הכנסת נוהגות לקיים דיון ביחד עם השלחות הנכבדות. הוועדה
שומעת, ולאחר מכן דנה בישיבה פנימית.

מספר חברי הוועדה הצטערו מאד שלא יכלו
להיות נוכחים בישיבת היום. ובמיוחד ביקש ממני ח'פ הכהן
להביע את צערן על כך שאיננו יכול להשתתף בישיבה זו. אבל הבטחתי
את השתתפותו הפעילה בבירורים הבאים בשאלה זו.

אצב, אני רוצה לומר למר שוקרי שהזכיר
את שמו של ח'פ הכהן בקשר עם הדברים המצערים בבית-הקברות בחיפה:
ח'פ הכהן מסר על כך, ולא רק לוועדת הפנים אלא בישיבה מלאה של
הכנסת.

כפי שאמרת, נקיים בשאלה זו דיון
ובדיון זה יוכלו כל חברי הוועדה להביע את דעותיהם על הבעיות
הנוגעות לשאלות העדה המושלמית, ואנו מקווים שבציג הממשלה,
ובראש וראשונה בציג מסרד הדתות ומסרד ראש הממשלה והנוגעים
בדבר, יעזרו לוועדה למצוא את הדרך הנכונה. הם הבטיחו לנו לשתף
פעולה עם הוועדה, ובוודאי יקיימו הבטחתם.

נוסף לכך אני רוצה לומר שכיוון שהשאלה
דורשת ליבון, נדמה לי שיש צורך שתיעשה פעולת-הכנה לקראת הדיון
הזה בוועדה, ואני מצדי מתכוון לבקש שני חברי ועדה, - החברים
דוד הכהן ויוסף שופמן שהוא משפטן, שיהיו מעין ועדה מכינה
לשם הכנת ענייני העדה המושלמית. מביא חומר יותר מפורט
ומסודר לפני מליאת הוועדה.

עוד אני רוצה לומר לידיעת הנוכחים
כאן: ועדות הכנסת אינן נוהגות לפרסם את פרטי דיוניהן לעתונות.
הכנסת מוסרת הודעה, וכל אחד יכול למסור הודעה על כך שקיימת
ישיבה ודנו בה על נושא מסוים, וזוכחין בה מי שזוכחו. אבל אם
מישיבות מליאת הכנסת צוהגים למסור כל מלה לפרסום - לא כן
בוועדות. וזאת כדי שהדברים יוכנו יותר טוב ושמהיה בה עבודה
שקטה ואחראית. זהו הנוהג.

נוסף למה שאמרת - ואני מקווה שכל
חברי הוועדה מסכימים אתי - אני רוצה לומר שלמדנו משהו לקראת
הדיון שנקיים בבעיות העדה המושלמית. וגם בוועדה עצמה יושב חבר
שהוא בציג העדה הזאת - ח'כ סאלח סאלם סלמאן - שיעזור לנו לא
במעט בנסיגון ובידיעות. אני רוצה להצטרף לדעה ולתפילה שהוועדה
כאן ע"י רוב הנוכחים: שהדיון הזה יביא תועלת לעדה המושלמית
עצמה. אנו מעוניינים שכל העדות הדתיות במדינת ישראל יתנו בהרבה
של כבוד וחרות וסיפוק עצמי, ושהדיון הזה יביא עוד יותר לאותו
השלום הגדול והרצון הגדול של כולנו: של שלום בתוכנו ושלום
בינינו ובין שכנינו, ויתרום לזה תרומה של ממש ותרומה של אמת.

אם אין נציגי הממשלה רוצים עוד להעיר
בשלב זה כל הערות - אני מודה לכל הנוכחים, ונועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 12.00)